

© Jordi Jordana

El darrer article 'retrat de la descarbonització i resiliència al Quebec' ^[1] resumia de manera global les estratègies que es desenvolupen en aquest camp al Quebec i de manera un mica més específica les estratègies aplicades als edificis i infraestructures. L'article present està més centrat en les estratègies de l'espai públic.

Cal dir primer de tot que, a diferència de Catalunya, al Quebec els arquitectes s'ocupen dels edificis. L'urbanisme, l'ordenació del territori i el paisatge és a càrrec dels urbanistes i dels arquitectes de paisatge. Així, mentre els arquitectes han de ser membres de l'Ordre des Architectes du Québec -OAQ- (vindria a ser l'equivalent al COAC), els urbanistes són membres de l'Ordre des Urbanistes du Québec -OUQ- i els arquitectes de paisatge són membres de la Association des Architectes Paysagistes du Québec -AAP- (en aquest cas no hi ha un ordre professional). En els dos casos, al Quebec són professionals diferents amb carreres universitàries pròpies i diferenciades de l'arquitectura, tot i que col·laboren sovint a nivell professional. El disseny dels espais públics serà sovint fruit d'aquesta col·laboració però és normalment l'arquitecte de paisatge qui se n'ocupa de manera més detallada.

Les intervencions més importants a l'espai públic de Montreal van ser fetes en plena expansió de la ciutat fa més d'un segle: la creació dels nombrosos grans parcs urbans i l'alineació de referència de nombrosos carrers residencials (amb els dúplex i tríplex típics de Montreal) que va permetre la creació d'uns espais verds continus i oberts -tot i que en terreny privat- entre les façanes dels edificis i les voreres (i on moltes vegades s'hi troben plantats els arbres dels carrers). A més de ser elements essencials en la definició de l'experiència de l'espai urbà, aquests espais tenen també unes funcions molt importants a nivell mediambiental: parlem d'espais vegetaltzats de frescor per l'ombratge que proporcionen els seus arbres, d'espais que contribueixen a una millor qualitat de l'aire, d'espais de gestió natural d'aigua, i d'espais de biodiversitat amb un impacte positiu sobre la salut i la qualitat de vida de la gent.

Des de fa molt temps Montreal no havia fet gaires més esforços per millorar l'espai públic, però els últims anys, coincidint amb la preocupació pel canvi climàtic i els seus efectes, hi ha hagut diverses iniciatives per fer una ciutat més verda i alhora d'acord amb un model de ciutat de proximitat per millorar la qualitat de vida dels seus ciutadans. El 'pla clima 2020-2030' preveu per exemple la plantació d'una gran quantitat d'arbres -sobretot en sectors més vulnerables a les illes de calor- i la creació de nous parcs i corredors verds, però alhora encoratjar també al sector privat a plantar arbres als seus terrenys privats, a reemplaçar les superfícies asfaltades d'aparcaments per llambordes drenants o directament en espais verds per permetre la percolació de l'aigua de pluja, i a vegetaltzar cobertes i murs dels edificis. Específicament, a l'espai públic de la ciutat hi ha exemples interessants a destacar:

1) L'ampliació de les cruïlles amb 'orelles de cantonada' vegetaltzades ('saillies drainantes'). A més de ser una millora pels vianants que travessen el carrer, aquests espais vegetaltzats

(amb plantes indígenes de baix manteniment) son autèntiques intervencions d'acupuntura urbana que permeten embellir la ciutat i la qualitat de l'espai urbà i recollir l'aigua de pluja, que és retinguda i infiltrada al sol vegetal enlloc d'anar directament al clavegueram: una mesura molt important per les grans pluges que estan esdevenint cada cop més importants amb el canvi climàtic. Una estratègia similar és feta en alguns llocs amb la creació de bandes vegetaltzades entre la vorera i la calçada (a vegades fet en projectes de cooperació veïnal) i l'ampliació dels escocells dels arbres. Tot plegat permet també reduir les illes de calor, millorar la qualitat de l'aire i la qualitat de vida dels ciutadans.

2) La transformació dels carrerons que hi ha la part posterior dels edificis residencials en carrerons verds ('ruelles vertes') amb l'objectiu de transformar aquests espais fortament mineralitzats en espais més verds i de distensió. Els carrerons verds són espais transformats per iniciativa dels veïns amb el suport de la municipalitat, i inclou excavar zones asfaltades per crear nous espais vegetaltzats (la responsabilitat del manteniment recau als residents). Aquests espais poden incloure plantes de baix manteniment, arbres i arbusts i fins i tot donar lloc a espais per a l'agricultura urbana. A més dels avantatges en gestió de l'aigua de pluja, reducció d'illes de calor i millora de la qualitat de l'aire a través d'aquesta vegetaltzació, amb la inclusió de mobiliari urbà, murals sobre parets cegues i altres elements s'afavoreix la socialització dels veïns i espais de joc per als nens.

3) La creació i transformació d'espais obsolets en petits parcs, places i placetes de proximitat, que permetent oferir llocs de descans i socialització per a la població local, incloent també espais de joc pels infants. Aquests nous espais estan sovint dissenyats seguint aquests mateixos principis de desenvolupament sostenible amb importants espais vegetaltzats que permetent fer una gestió de l'aigua de pluja (espais coneguts com espais esponja), reduir les illes de calor, i millorar la qualitat de l'aire i la qualitat de vida de la gent. Un bon exemple és la Place des Fleurs de Macadame (2022) dels arquitectes de paisatge Nippaysage, i guanyadora de diversos premis. Aquesta plaça (a la foto de l'article), situada en un terreny on abans hi havia una estació de servei, està pensada com a plaça inundable ('water square') i contribueix a la resiliència del barri al voltant davant el risc d'inundacions per grans pluges. La plaça té una part vegetaltzada important amb una depressió per afavorir encara més la captació i infiltració de l'aigua de pluja. Els arbres ofereixen ombra als bancs i taules que es troben al voltant de la plaça. Al mig, hi ha unes grans pedres amb sortidors d'aigua que permetent refrescar l'espai a l'estiu i on els infants juguen. A sobre d'aquest espai multifuncional i Inter generacional es troba penjada una gran obra d'art que ajuda a crear una identitat important al barri.

Tots aquests espais contribueixen a fer front a un dels riscos més importants lligats al canvi climàtic a Montreal: les inundacions per grans pluges. Alhora contribueixen a descarbonitzar i lluitar contra el canvi climàtic, de manera directa amb la vegetaltzació, però també indirecta amb el canvi de mode de vida a la ciutat. Tots aquests projectes contribueixen en el fons a l'evolució de la ciutat cap a un model de proximitat, cada cop més pensada per als vianants (durant l'estiu hi ha a més diversos carrers que són només per vianants) i les bicicletes (aquests últims anys també han vist la llum molts carrils bici que han canviat la secció de molts carrers) i no en els cotxes.

Un últim punt el mereixen les cobertes verdes. Amb les noves exigències del reglament

municipal per la gestió de l'aigua de pluja per fer front a les inundacions (obliga a retenir i gestionar una determinada quantitat d'aigua de pluja a tot immoble amb més de 1000m2 de superfície impermeable), a més de la utilització dels espais verds exteriors, les cobertes verdes també formen part de les solucions, i últimament se'n fan més. En molts casos aquestes cobertes no són espais públics que la gent pugui aprofitar però hi ha excepcions, com el cas de la coberta verda de l'hotel que es troba a l'edifici de la Place Bonaventure (1967) on hi ha tot un jardí amb arbres que pot ser visitat. Més recents, a la zona metropolitana hi ha la teulada de l'edifici del Campus Longueuil de l'Université de Sherbrooke (2010) que compta també amb mobiliari urbà, creant un espai de trobada pels estudiants. Finalment, un altre projecte interessant és el de la coberta de les noves cotxeres d'autobusos de la Société de Transport de Montréal (2024) que es troben soterrades, i al damunt aquesta coberta esdevé un parc urbà vegetaltitzat i accessible.

La vegetaltització de l'espai contribueix, i de manera relativament econòmica, a fer la ciutat de Montreal més resilient, a arribar als objectius de carboneutralitat fixats pel 2050 i a fer que hi hagi més qualitat de vida pels seus ciutadans.

Jordi Jordana, arquitecte. Corresponsal del COAC a Montreal, Canadà. Gener 2025

[2]

Tornar

[3]

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : <http://arquitectes.eu/ca/mon/revista-de-corresponsals-descarbonitzacio-i-resiliencia-de-lespai-public-montreal>

Links:

[1] https://coacint-my.sharepoint.com/personal/mhernandez_coac_net/Documents/INTERNACIONAL/INTERNACIONAL%202025/xarxa

[2] <http://arquitectes.eu/ca/printpdf/printpdf/32362>

[3] <http://arquitectes.eu/ca/javascript%3Ahistory.back%281%29>